

Με αφορμή τα στοιχεία του ΕΦΚΑ για την απασχόληση...

γράφει ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΟΥΦΤΑΣ*

Πρόσφατα δημοσιεύτηκαν στον ιστότοπο του ΕΦΚΑ τα «Μηνιαία Στοιχεία Απασχόλησης ΙΚΑ-ΕΤΑΜ» για τον Νοέμβριο του 2016. Η έκθεση αυτή έλαβε ιδιαίτερη προβολή στις αρχές του Σεπτεμβρίου, όταν η υπουργός Εργασίας την επικαλέστηκε για να δείξει πόσο καταστροφική ήταν η πολιτική της κυβέρνησης των ΝΔ-ΠΑΣΟΚ και πόσο ευεργετική για τους εργαζόμενους είναι η (ίδια) πολιτική που εφαρμόζει η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ. Προφανώς, η κυρία Αχτσιόγλου δεν έκανε κάτι πρωτότυπο: όπως και όλοι οι προηγούμενοι υπουργοί, αναζήτησε και χρησιμοποίησε τα νούμερα που την συμφέρουν, τα πίσωσε στην κυβέρνησή της και χρέωσε τα κακώς κείμενα στην προηγούμενη κυβέρνηση. Αντίστοιχα, η ΝΔ διατυμπανίζει σε όλους τους τόνους ότι η ανάπτυξη ήρθε το 2014, όταν άρχισαν να βελτιώνονται οι δείκτες ανεργίας και απασχόλησης, και τα πράγματα θα ήταν ακόμα καλύτερα σήμερα, αν δεν την ανέκοπτε η (ίδια) πολιτική των ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ.

Στο πλαίσιο του παρόντος κειμένου δεν είναι δυνατόν να συνοψιστούν όλα τα ευρήματα της έκθεσης, εντούτοις είναι χρήσιμο να αναφερθούν ορισμένα από αυτά. Συνοπτικά, στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ είναι εγγεγραμμένα 1.871.040 εργαζόμενα άτομα, η πλειοψηφία των οποίων είναι άνδρες. Η μέση μηνιαία απασχόληση είναι 21 μέρες περίπου και για τα δύο

φύλα στο σύνολο των επιχειρήσεων, αν και στις οικοδομοτεχνικές επιχειρήσεις είναι μικρότερη κατά επτά ημέρες.

Τι λέει η έκθεση;

Το μέσο ημερομίσθιο είναι 45 ευρώ και οι γυναίκες λαμβάνουν κατά μέσο όρο εννέα ευρώ λιγότερα από τους άνδρες. Στους πιο χαμηλόμισθους τομείς οικονομικής δραστηριότητας (ΤΟΔ) το χάσμα στα μέσα ημερομίσθια των δύο φύλων είναι σε αδρές γραμμές μικρότερο. Αξίζει να σημειωθεί ότι στον πρώτο και τον τρίτο από τους πιο χαμηλόμισθους ΤΟΔ, η πλειοψηφία των εργαζόμενων είναι γυναίκες.

Οι πιο πολυπληθείς ΤΟΔ είναι αυτοί του «χονδρικού και λιανικού εμπορίου», στον οποίο απασχολείται περίπου το ένα πέμπτο των ασφαλισμένων, αυτοί των «μεταποιητικών βιομηχανιών» και των «ξενοδοχείων-εστιατορίων», στον καθένα εκ των οποίων απασχολείται ο ένας στους επτά ασφαλισμένους. Είναι αξιοσημείωτο ότι σε αυτούς τους τομείς το μέσο ημερομίσθιο είναι κατώτερο απ' ό,τι στο σύνολο των ΤΟΔ.

Επιπρόσθετα, για τον Νοέμβριο του 2016 ο μέσος μισθός για τη μερική απασχόληση κινείται στα 397,67 ευρώ. Όμως, ενώ για τους άντρες ανέρχεται στα 387,87 ευρώ, για τις γυναίκες αγγίζει τα 405,47 ευρώ.

Μερική απασχόληση και μερικές ελλείψεις

Το πιο εντυπωσιακό εύρημα ωστόσο είναι το ύψος της μερικής απασχόλησης για δύο λόγους: επειδή α) η μερική απασχόληση φαίνεται να αφορά το 30% περίπου του συνόλου των συμβάσεων και β) είναι αισθητά μεγαλύτερο από τον αριθμό των ημι-απασχολούμενων, που υπολογίζεται από τη Eurostat και την ΕΛΣΤΑΤ. Το δεύτερο οφείλεται είτε στην υποεκτίμηση του μεγέθους της ημιαπασχόλησης από τις Έρευνες Εργατικού Δυναμικού είτε στο γεγονός ότι μεγάλος αριθμός των συμβάσεων μερικής απασχόλησης έχει πολύ μικρή διάρκεια. Η μικρή διάρκεια των συμβολαίων θα εξηγούσε και τον υπέρογκο αριθμό προσλήψεων (περισσότερων του ενός εκατ.) με σύμβαση μερικής απασχόλησης, που εμφανίζονται στα στοιχεία του συστήματος «Εργάνη». Συνεπώς, είναι μεγάλη έλλειψη η απουσία των συμβάσεων ορισμένου χρόνου και η «συχώνευσή» τους με τη μερική και με την πλήρη απασχόληση. Με αυτό τον τρόπο αφενός εξαφανίζονται ολόκληρες κατηγορίες ευέλικτα εργαζομένων (συμβασιούχοι, αναπληρωτές εκπαιδευτικοί, εργαζόμενοι στα προγράμματα κοινωφελούς χαρακτήρα, εργαζόμενοι με voucher), αφετέρου επισκιάζεται το μέγεθος της εργασιακής ανασφάλειας που βιώνουν οι ευέλικτα εργαζόμενοι,

λόγω της διαρκούς εναλλαγής διαστημάτων εργασίας και ανεργίας. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Eurostat (για το σύνολο των μισθωτών), μετά από το ξέσπασμα της κρίσης στην Ελλάδα οι προσωρινές συμβάσεις εργασίας άνω του ενός έτους τείνουν να μειώνονται, ενώ οι συμβάσεις κάτω των δώδεκα μηνών αυξάνονται. Οι περισσότερες δε από αυτές έχουν διάρκεια μικρότερη του εξαμήνου.

Επιπλέον, τα στοιχεία του ΕΦΚΑ μάλλον υποτιμούν το μέγεθος της μερικής απασχόλησης καθώς: ως πλήρως απασχολούμενοι νοούνται όσοι εργαζόμενοι εργάζονται με πλήρες ωράριο (βλ. μηνιαία στοιχεία του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, υποσημείωση 2, σ. 6), ανεξαρτήτως του αριθμού των εργασιμων ημερών εβδομάδας. Συνεπώς, οι εκ περιτροπής εργαζόμενοι, που μπορεί να εργάζονται για λιγότερες ημέρες την εβδομάδα ή για λιγότερες εβδομάδες το μήνα, ενώ νομικά θεωρούνται εργαζόμενοι σε καθεστώς μερικής απασχόλησης, στις εκθέσεις του ΕΦΚΑ φαίνεται να προσμετρούνται στην πλήρη απασχόληση.

Για να γίνει αντιληπτό πόσο σημαντική είναι αυτή η υποτίμηση αρκεί να αναλογιστεί ότι, με βάση τα δεδομένα του συστήματος «Εργάνη», το ένα τέταρτο των προσλήψεων με συμβάσεις μερικής απασχόλησης τον Νοέμβριο του 2016 αφορούσε την εκ περιτροπής εργασία. Αντίστοιχα είναι αξιοσημείωτο ότι η μερική απασχόληση αντιπροσώ-

πυε το 57,4% των προσλήψεων και ότι το ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων ήταν αρνητικό κατά 37.667 θέσεις εργασίας. Αυτή είναι, λοιπόν, η πραγματικότητα για την οποία πανηγυρίζει η κυρία Αχτσιόγλου.

Αντί επιλόγου

Κάθε κυβέρνηση προσπαθεί να παρουσιάσει ότι κάνει έργο και ότι μειώνει την επίσημη ανεργία, η οποία μειώνεται, όντως αν και αναιμικά, από το 2013. Ωστόσο, πρώτον ο ρυθμός της μείωσής της δεν φτάνει σε καμία περίπτωση για να αντιστρέψει μια παγιωμένη κατάσταση ιδιαίτερα υψηλής ανεργίας και δεύτερον η μείωση της ανεργίας περνάει μέσα από τη δημιουργία υποβαθμισμένων θέσεων εργασίας. Εναλλακτικά, κάθε φορά που η όποια κυβέρνηση πανηγυρίζει για τη μείωση της ανεργίας, στην πραγματικότητα πανηγυρίζει για τις μεταβολές στη σύνθεση του εφεδρικού στρατού εργασίας. Αυτή η πραγματικότητα ήδη προκαλεί και θα συνεχίσει να προκαλεί αντιδράσεις.

Στο πλαίσιο του δημόσιου λόγου, κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμοί προσπαθούν να κατευνάσουν τις κοινωνικές αντιδράσεις, δείχνοντας με τις δηλώσεις τους ότι πρέπει να γίνουν σοβαρές αλλαγές στο «μείγμα» πολιτικής, ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες εργασίας και ζωής της κοινωνικής πλειοψηφίας. Στην ουσία, όμως, προτείνονται ακριβώς οι ίδιες πολιτικές, που προκάλεσαν την κοινωνική δυσαρέσκεια και τις κοινωνικές αντιδράσεις, αλλά με περισσότερο προοδευτική φρασεολογία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η έκθεση «Προοπτικές απασχόλησης του ΟΟΣΑ 2017», στην περίληψη της οποίας ο οργανισμός αναφέρει:

Δεδομένου του αυξανόμενου σκεπτικισμού σχετικά με την ορθότητα των πολιτικών, είναι σημαντικό να επανεξεταστεί η κατεύθυνση των οικονομικών πολιτικών, να αποτιμηθούν οι επιλογές στις

οποίες προέβησαν οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής για την αγορά εργασίας και να εντοπιστούν τα σημεία που απαιτούν αλλαγή προσέγγισης.

Η φράση αυτή θα μπορούσε κάλλιστα να είχε διατυπωθεί από οποιαδήποτε (συ)κυβέρνηση, προκειμένου να δείξει την κοινωνική της ευαισθησία και τη δέσμευσή της να υπηρετήσει το λαϊκό συμφέρον. Το ίδιο ισχύει και για τις προτεινόμενες «αλλαγές προσέγγισης». Σε τι καταλήγει λοιπόν η αναφορά σε σχέση π.χ. με το μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην Ελλάδα; Ότι προκειμένου αυτό να μειωθεί, θα πρέπει να αυξηθεί η απασχόληση των γυναικών και προκειμένου να καταστεί αυτό εφικτό, θα πρέπει να αυξηθούν οι ευελικτές σχέσεις απασχόλησης, δηλαδή η πολιτική που δημιουργεί τις αντιδράσεις των γυναικών (και η οποία προωθείται συστηματικά την τελευταία εικοσαετία) προβάλλεται ως αλλαγή προσέγγισης η οποία θα εξασφαλίσει την ισότητα των φύλων. Τι λέει η πρόταση αυτή; Αν αυξηθούν οι θέσεις μερικής απασχόλησης, θα μειωθεί η ανεργία (ιδιαίτερα των γυναικών). Παράλληλα, όμως, θα μειωθεί και το χάσμα των μισθών ανδρών-γυναικών. Γιατί; Μα φυσικά γιατί, όπως είδαμε παραπάνω ο μέσος μισθός για τις γυναίκες στη μερική απασχόληση είναι μεγαλύτερος από αυτόν των ανδρών.

Αυτός ο αλγόριθμος επιτρέπει στην κάθε αστική κυβέρνηση να πετυχαίνει «νίκες» και την κάθε αστική αντιπολίτευση να σπληνιτεύει την πολιτική που θα εφαρμόσει η ίδια στο μέλλον· την πολιτική των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων, που μένει ίδια καθώς οι αστικές κυβερνήσεις εναλλάσσονται.

Το μόνο πρόβλημα είναι ότι ο «σκεπτικισμός» σχετικά με την ορθότητα των πολιτικών» δεν πρόκειται να σταματήσει να αυξάνεται με τέτοιου είδους ανειλικρινείς ευαισθησίες και παράθεση αριθμών στην τύχη. Και το ερώτημα είναι: θα μπορέσει το εργατικό κίνημα να μετατρέψει τον σκεπτικισμό σε ένα θετικό πρόταγμα; **T**